

Colecția: **SECOLUL XX – 20 DE MISTERE ESENȚIALE**

Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VAN ERIKSSON, JAKOB

De la Marilyn la Angela Merkel. Femeile fascinante care au schimbat lumea / Jacob Van Eriksson ; versiune în lb. română: prof. Florin Ștefănescu ; documentare suplimentară, bibliogr. selectivă și analiza comparativă a surselor: Lucia Boian. - București : Integral, 2019

Conține bibliografie

ISBN 978-606-992-238-5

I. Ștefănescu, Florin istorie (trad.)

II. Boian, Lucia (ed. șt.)

94

© INTEGRAL, 2018

Editor: Costel POSTOLACHE

Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-238-5

Jacob Van Eriksson

De la Marilyn la Angela Merkel Femeile fascinante care au schimbat lumea

Versiune în limba română:

Prof. FLORIN ȘTEFĂNESCU

Documentare suplimentară, bibliografie selectivă
și analiza comparativă a surselor:

LUCIA BOIAN

INTEGRAL

Sumar

Coco Chanel – N°5, taiorul negru al lui Jackie Kennedy și un munte de tupeu vizionar care a redefinit ideea de lux / 9

Regina Maria, englezoaica pătimașă care a condus România / 19

Marie Curie – prietena lui Einstein și capul familiei cu cele mai multe Premii Nobel. „Mama” radioactivității a murit radiată! / 31

Amelia Earhart și teoriile conspirației: executată de japonezi sau transfer de identitate? / 39

„M-am născut cățea”: Frida Kahlo – „o panglică înfășurată în jurul unei bombe” / 43

**O adolescență descoperă, firesc,
sexualitatea – Anna Frank și paginile
inedite ale Jurnalului ei / 51**

**Indira Gandhi împușcată
de propriile ei gărzi înainte de a-i acorda
un interviu lui Peter Ustinov / 61**

**„Don't Cry for Me, Argentina!”
sau povestea neromanțată
a Evitei Perón / 71**

**Marilyn Monroe și ciudata sinucidere
a primei vedete Playboy,
amanta președintelui american / 75**

**Grace Kelly sau „A fost odată
o geantă Hermès” / 91**

**Golda Meir – femeia care a condus Israelul
în două războaie teribile / 99**

**Maica Tereza – o călugăriță albaneză
schimbă concepția
despre caritate a lumii / 109**

**Margaret Thatcher – „Doamna de Fier”
a Marii Britanii / 111**

**Lady Diana,
o „Printesă a Inimilor” nefericită / 115**

**Oprah Winfrey sau drumul
de la 0 la 3 miliarde de dolari / 125**

**Nadia Comăneci, fetița care a stricat
aparatura Olimpiadei de la Montréal / 129**

**Billie Jean King, prima femeie
care a câștigat „Bătălia sexelor” / 133**

**Iulia Timošenko – cea mai frumoasă
blondă a politicii contemporane
și coafura ei impletită / 135**

**Madonna și modul original
în care i s-a opus lui Donald Trump:
„Voi face sex oral cu orice bărbat
care votează împotriva lui!” / 139**

**Angela Merkel pune punct secolului XX
și inaugurează o altfel de politică
pentru noul veac / 145**

Bibliografie selectivă / 149

Coco Chanel – N°5, taiorul negru al lui Jackie Kennedy și un munte de tupeu vizionar care a redefinit ideea de lux

Elegantă, *chic* și niște șiraguri de perle supradimensionate: acestea sunt primele lucruri care îți vin în minte atunci când te gândești la fabuloasa Coco Chanel, cea mai influentă femeie din toată istoria modei.

Însă începuturile ei au fost extrem de modeste, fiind născută într-o familie săracă și crescută într-un orfelinat de către călugărițe. Nimic nu părea să prevestească succesul ei eclatant de mai târziu și faptul că a reușit să găsească o nouă definiție luxului.

Ceva, totuși, nu era întâmplător. Tatăl ei, Albert Chanel, era vânzător ambulant de țesături, iar mama sa era croitoreasă,

Jeanne Devolle. Gabrielle Bonheur „Coco” Chanel s-a născut pe 19 august 1883. Dar după moartea mamei sale, Gabrielle Chanel a petrecut șase ani în orfelinatul bisericii catolice Abbaye d'Aubazine.

Fetița plâpândă a venit pe lume în azilul „Maison-Dieu” din Saumur. Lăsată să aleagă, o călugăriță a fost cea care îi pune prenumele Gabrielle. Pe actul de stare civilă, tatăl e absent, ca și în viață. O îmbrățișa, o săruta, îi promitea mamei că o ia în căsătorie, apoi dispărea într-o călătorie. La șase ani, fata rămâne orfană. Reîntors în țară, tatăl aventuros, care avea darul vorbirii și o imaginație bogată ce fermeca toate femeile din Saumur, își duce fetițele la mănăstirea Aubazine. Surorile cresc și învață într-un decor cu ziduri din piatră, unde singura bogăție erau niște cărți. Duminicile, elevele plecau pe jos până la colinele Coiroux unde admirau un peisaj împădurit, o clopotniță cu un mozaic misterios și figuri încremenite în piatră. Toate derivau dintr-o singură cifră: cinci. Misterul a tulburat-o profund pe Gabrielle Chanel. Își va aminti peste ani despre cifra puternică în jurul căreia se va clădi averea unui imperiu și un nume de parfum – *Chanel n°5*.

Gabrielle frecventează doi ani la colegiul Notre-Dame – la Moulins – unde învață să coasă. Gabrielle Chanel trăia într-o epocă a frumuseților rubensiene, când trupul slab producea oroare, iar plăcerile stomacului dominau. Și cea mai modestă femeie știa că o masă bună cerea iubire, odihnă, visare, și viziunea calmantă a suprafeței albe: fața de masă. Este primul lucru pe care Gabrielle îl coase, în vacanță, la mătușa Julie. Apoi învață să facă primele pălării, să împodobească un corsaj cu o

batistă, abil șifonată și zdrențuită în chip de garoafă, și să scoată dintr-un cupon de pânză gulere și manșete. Împreună cu sora sa, Gabrielle cosea minunat. De aici aveau să i se întipărească în memoria afectivă trei detalii, care aveau să o influențeze stilistic decisiv mai târziu: gulerul uniformei colegilor de pe strada Liceului, cravata lor înnodată ca o rozetă și negrul bluzei.

Din ce în ce mai frumoasă, cu o siluetă dar și cu o voce agreabile, la 18 ani apare în lumina reflectoarelor la cafeneaua „Moulins La Rotonde”, în calitate de cântăreață. Însă, în aceeași perioadă își găsește un loc de muncă într-un magazin de stofe la Maison Grampyre. Dar continuă să cânte la Caffé Rotonde, unde admiratorii o vor numi Coco. Posibil ca numele de alint să vină de la două dintre melodiile din repertoriul ei: „Qui a vu Coco?” și „Ko-Ko-Ri-Ko”. Bruneta cu fizic neobișnuit, cu privire gravă, melancolică și gât lung, era când de o timiditate de fată de pension, când de un tupeu infernal. Gabrielle închiriaza o cameră în apropiere, învață să se machieze, să danseze, să cânte. Împrumută o rochie neagră cu paiete, mulată pe corp, destul de decoltată, cam scurtă, căreia îi coase un volan din tul ce se evaza până la jumătatea gambei.

La 21 de ani, în 1904, cunoaște un bărbat foarte influent care îi va schimba viața. Și acesta avea legătură cu țesăturile! Baronul Étienne Balsan era bogatul moștenitor dintr-o veritabilă dinastie a industriei textile. Coco devine metresa recunoscută a lui Balsan și se mută pe una din proprietățile baronului. Acolo, se produce declicul: din plictiseală, dar și din pasiune, Coco începe, mai întâi pentru propria folosință, să creeze pălării extravagante, care în curând vor fi apreciate de doamnele din aristocrația

franceză și vor deveni o mică afacere în sine, care îi permite cu timpul să se debaraseze de insensibilul ei amant, care continua să o trateze ca pe un obiect frumos și atât, un soi de păpușă erotică menită doar să îi satisfacă plăcerile și orgoliul.

În dragoste, a cunoscut numai deziluzii. Gabrielle se mută la Paris unde îi descoperă pe Debussy, Proust, Renoir, Bonnard. A știut să recunoască talentul celor mai inovativi artiști, găsind în rândurile lor prietenii de care s-a simțit onorată. Bărbații care i-au atins sufletul, bogați și celebri, artiști boemi, au decis altfel. „Calica ta mă face să mor”, striga într-o scrisoare către o mamă de băiat înstărit, cu rang în societate. Și aceste mame burgheze făceau parte din elegantele Parisului ce purtau pălării imense și rochii grele pe corp, pantofi înguști, cu tocuri înalte, ce le împiedicau mersul. Din ale lor saloane, ele erau cele care adulmecau „nelegitimile”. Pentru ele, Chanel avea ceva de amazoană. Universul ei nu semăna cu al lor: copiii, familia, bijuteriile, salonul, moda. Totuși, ele aveau dreptul la întâlniri *incognito* și amoruri ratate, de care să nu știe lumea, pentru că ar fi făcut subiectul unei rubrici de scandal care trebuia evitată. Gabrielle Chanel trăiește într-o epocă crudă, o Belle Époque a altora, și vrea să se impună. Étienne Balsan nu a introdus-o niciodată în societate. Cuceritor, avea casa lui, departe de privirea lornioanelor, nevestelor virtuozelor, văduvelor de temut. Totuși, își permitea, pe lângă Gabrielle, câte o metresă care afirma în gura mare că bărbații francezi știau să facă dragoste bine. Oftează în gând și-și vede de munca ei. E convinsă că „pentru o femeie, a trăda nu are decât un singur sens: exact acela al simțurilor”.

În 1909, Chanel deschide un magazin la parterul apartamentelor lui Balsan în Paris. Proprietatea lui Balsan era locul de întâlnire al elitei pariziene care a devenit clientela stilistei de pălării. Cu ocazia aceasta l-a cunoscut și pe Arthur („Boy”) Capel, care a recunoscut în ea un bun afacerist și a ajutat-o să-și transfere activitatea în 21 Rue Cambon din Paris în 1910, când acolo deja era o croitorie.

Arthur Capel, zis Boy, o dezamăgește profund și el. Bastardul unui bancher, plin de bani, o iubește la nebunie dar se însoară cu o doamnă și mai bogată ca el, care are o sută de kilograme; apoi își vede de sport, cai și felurite domnișoare. Împreună, totuși, au pus bazele imperiului Chanel. Nu au renunțat niciodată unul la altul. Și-a dorit cu ardoare să se căsătorească cu Boy, dar el a venit într-o zi la ea, deja căsătorit. Toate relațiile ei sentimentale se terminau după caz – comedie sau dramă – cu uși trântite, strigăte ... și totul se relua de la capăt ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Așa au durat jumătate de veac. Niciunul n-a cerut-o de nevastă. Întâi războiul, apoi trădarea lui Boy o determină să fie liberă de tot, de bărbați, de dragoste. A avansat, a muncit, s-a înconjurat de oameni mari: Picasso, Jean Cocteau, Max Jacob. A avut prietenii lungi cu bărbați celebri care au iubit-o: Braque, Teriade, Pierre Reverdy; apoi a aflat despre moartea lor din ziare.

Formată, descoperită de bărbați, această ființă pasională a muncit toată viața pentru femei. Fiecare dintre colecțiile ei era o enigmatică întoarcere în trecut, o modalitate de a-și masca trecutul, acel trecut despre care nu vorbea niciodată. În 1913, din nou foarte intuitivă, Coco Chanel se reorientează spre stațiunile

de lux unde elitele plecau luni întregi în vilegiatură, neavând nimic altceva de făcut decât să-și toace banii, așa că deschide un alt magazin la Deauville, iar în 1915 unul la Biarritz, în Franța.

Dar Coco începuse, deja, să vadă lumea modei în ansamblul ei, deloc redusă numai la tendințele vestimentare. Va crea, astfel, un model de afaceri însușit mai târziu de toți marii creatori de modă, lansând, în paralel cu colecțiile sezoniere de haine, și parfumuri. În 1921, ea se lansează și pe piața parfumurilor, convinsă că parfumurile tradiționale pe bază de flori și mosc nu mai au niciun viitor. Ernest Beaux îi prepară o esență sintetică pe bază de aldehide și zahăr fermentat. Chimistul pregătește o gamă întreagă de parfumuri care este atent examinată de Chanel. Parfumurile apar în niște sticlute numerotate de la 1 la 5 și de la 20 la 24. Stilista a ales două parfumuri, dar până la urmă a rămas cu numărul 5, căruia nu i-a mai schimbat niciodată numele. Numele „Chanel n°5” a fost un șoc în acea epocă în care parfumurile aveau nume imaginare și fantastice. Șocul mai mare a fost însă forma nonconformistă a recipientului, o sticlă dreptunghiulară de cristal transparent. În scurt timp, Chanel n°5 devine parfumul cel mai bine vândut în lume. Coco Chanel a creat și alte parfumuri: Cuir de Russie, Gardenia și N° 22. A gândit, din nou revoluționar, și o colecție de accesorii, pe care o completează în 1929, care cuprinde pantofi, bijuterii, genți, eșarfe și curele. O importanță deosebită o au bijuteriile frapante care au rolul de a contrasta cu rochiile (îmbrăcămintea) minimaliste. Vizionara Coco Chanel structurase astfel universul modei cu toate articulațiile sale, valabile și astăzi.

Atelierul ei din Rue Cambon 21 devine o atracție irezistibilă pentru toate doamnele la modă. În tot acest timp, colaborează cu scenele teatrale din capitala Franței, pentru care creează diverse costume. Cele mai cunoscute reprezentații pentru care a propus designul vestimentar sunt „Le train blue” de Darius Milhaud și „Apollon Musagète” de Igor Stravinski. În 1931, la Monte Carlo, Chanel face cunoștință cu Samuel Goldwyn, prin intermediul unui prieten comun, Marele Duce Dmitri Pavlovici, vărul ultimului Țar al Rusiei, Nicolae al II-lea. Goldwyn i-a făcut o ofertă nemaivăzută. Pentru o sumă cu șase zerouri (echivalentul de azi a 75 milioane de dolari), acesta i-a propus să vină de două ori pe an la Hollywood pentru a crea toaletele și costumele starurilor de la Metro-Goldwyn-Mayer. Oferta a fost acceptată cu grație.

În 1926, Coco Chanel iese pe piață cu a sa „petite noire”, mica rochie neagră considerată piesa cea mai importantă din istoria îmbrăcămintei („little black dress” purtată, între altele, și de fascinanta Audrey Hepburn). În 1932, lansează o linie de bijuterii bazată în principal pe diamante, realizată în colaborare cu contele Étienne de Beaumont și cu ducele Fulco de Ventura. În acel moment, Chanel atinsese apogeul notorietății sale, atelierele ei ofereau muncă pentru 4.000 de persoane, iar vânzările hainelor sale au ajuns la circa 28.000 de modele pe an. Dar, în 1939, izbucnește cel de-Al Doilea Război Mondial, motiv pentru care Chanel închide de tot atelierul, își concediază toți angajații din Rue Cambon, lăsând în viață doar activitatea în domeniul parfumurilor. După război, însă, stilista este acuzată de colaborare cu naziștii (căror le-ar fi desenat o linie de uniforme

elegante) și din această cauză ea preferă să se retragă în Elveția și să vândă toate drepturile asupra mărcii ei lui Pierre Wertheimer. Mai mult, Coco Chanel a fost blamată pentru că, începând cu 1941, generalul nazist Walter Schellenberg, șeful serviciului de spionaj al SS, a folosit-o ca agent de influență, cu numele de cod „Westminster”. Chanel locuia la Hotel Ritz, unde era și cartierul general al nemților, și, în plus, se iubea cu baronul Hans Günther von Dincklage, care lucra la Ambasada Germaniei. Perioada 1941-1944 este cea mai tenebroasă din viața creatoarei de modă, implicată inclusiv în unele acțiuni de spionaj în favoarea celui de Al Treilea Reich!

Chanel avea deja 70 de ani când decide, totuși, să reia afacerea, în 1953. Descoperă și-l angajează pe tânărul stilist Christian Dior. Revine în afaceri cu Pierre Wertheimer, un antreprenor sagace și care era capabil să-i asigure finanțarea necesară, iar pe 5 februarie 1954, tot în Rue Cambon 21, ca în vremurile bune interbelice, prezintă o nouă colecție bazată pe stilul anilor '20. Resentimentară, presa pariziană, care nu îi iertase trecutul colaboraționist, îi prezintă colecția sa drept un mare fiasco. În realitate, criticii de atunci nu o prea înțelegeau. Și anii '70 au continuat să readucă elemente din moda anilor '20, dar în 1954 doar Gabrielle „Coco” Chanel era conștientă de acest fapt. Cu ajutorul presei americane, stilista a revenit în numai două sezoane creând o capodoperă: „tailleur”-ul. Modelul ei preferat era Marie-Hélène Françoise Arnaud (viitoarea amantă a președintelui francez Georges Pompidou), manechin și actriță, care, în plus, semăna perfect cu Coco Chanel cea din anii '20-'30.

Părea invincibilă, iar magia strălucirii și extraordinara ei seducție au contribuit la succesul a ceea ce a întreprins. Îmbrăca o haină bărbătească și sublinia latura feminină. Într-o zi, aragazul a făcut explozie, i-a ars părul, iar foarfeca a reparat ce se mai putea. Inventând o pieptănătură nouă și păr scurt, a creat o nouă modă. Adoptă pentru ea un guler și cravata panglică. E altceva în epocă și e pe loc imitată. Gulerului îi adaugă o cravată din *crêpe de Chine* și decide să se îmbrace în negru pentru că, spunea ea, „negrul nu se demodează niciodată”. O dată cu ea se naște în istoria costumului taiorul negru, cu același guler și cravată. De atunci, devine stil vestimentar: Chanel! Soția președintelui american asasinat, Jackie Kennedy îmbrăcase la Dallas un taior Chanel în anul de doliu.

Coco era o femeie mândră și un om de afaceri insensibil la părerile altora. Moda ei trăiește singură și nu are decât un drept, cel al prezentului asupra trecutului. Scotocea prin dulapurile amantilor în căutare de idei noi. Din croiala bluzei marinărești și din materialul de genul „puloverul rânđașilor” realizează un model prin care trupul femeii era sugerat mai bine. Adaugă fusta dreaptă, lungă, atât cât să se vadă gleznele pe stradă; devine ținuta momentului. Prin invențiile ei în modă, încet, încet dispărea o epocă. Îmbogățiții cumpără orice, dar mai ales când e vorba de lux. Coco Chanel a făcut costume de baie cu chilot bufant, a fabricat rochii folosind jerseul ca material de lux, a făcut, în general, cam tot ce i-a trecut prin cap și aproape de fiecare dată a șocat dar le-a dovedit tuturor că nu s-a înșelat deloc. Ajuns împărat, Napoleon promulgase cândva o lege prin care interzicea femeii din Franța să îmbrace pantaloni, obligând-o să poarte